

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 3, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 336:338.432

О. А. Стахів,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне
Т. Л. Адамчук,
асистент кафедри економіки підприємства,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. А. Stakhiv,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Enterprise Economics,
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne
T. L. Adamchuk,
Assistant of the Department of Enterprise Economics,
National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

EFFECTIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISE POTENTIAL USE

Дослідження потенціалу підприємства - актуальне та складне завдання, вирішення якого необхідне для оцінки можливостей виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції, вимірювання та виявлення резервів ефективності виробництва, формування потенціалу та об'єктивної оцінки діяльності організації. Актуальність дослідження обумовлена особливістю розвитку галузі та сучасними викликами, при яких ефективність використання потенціалу стає важливою оціночною категорією.

Для більш детальної та достовірної оцінки ресурсного потенціалу підприємства необхідно використовувати матричний метод. Основою є побудова матричної моделі, що включає в себе групи показників, сформовані, виходячи з економічної сутності потенціалу: показники результату, які відображають ефект використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства; показники витрат, пов'язаних з використанням ресурсного потенціалу підприємства; показники ресурсів, тобто кількісні показники, що відображають джерела формування складових ресурсного потенціалу підприємства.

Проведення за допомогою цієї моделі аналізу ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства, дозволяє виявити внутрішньовиробничі резерви його використання, а оперативна оцінка показників дозволить вчасно реагувати на зміни та корегувати прийняття господарських та управлінських рішень.

Investigation of enterprise potential is an actual and, at the same time, complicated objective. The solution and its deep analysis will help for further assessment of separate agricultural productions potential, measurement of potential and reserves formed as result of enterprise effectiveness – that all methods could become as a strong measurement category.

For more detailed and certain assessment of resource potential should be used matrix method. The core is the matrix which includes some index groups which depend on economic sense: index of result, index of expenses, index of resource – in other words, quantity measurements that show sources of enterprise potential.

In result, provided analysis will help to identify internal production reserves and operative assessment of indicators could allow fast reaction on changes and further management decisions making.

Ключові слова: *ресурсний потенціал, сільськогосподарське підприємство, ресурси, оцінка, матрична модель.*

Keywords: *resource potential, agricultural enterprise, resources, assessment, matrix model.*

Постановка проблеми. Проблема підвищення ефективності сільського господарства займає одне з головних місць в числі пріоритетів стратегії розвитку України. Методичні підходи до оцінки ефективності потенційних можливостей підприємств різних форм власності та господарювання в аграрному секторі національної економіки вимагають значного удосконалення через перехід до ринкових відносин, зміну характеру економічних відносин, умов виробництва.

Дослідження потенціалу підприємства – актуальне та складне завдання, вирішення якого необхідне для оцінки можливостей виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції, вимірювання та виявлення резервів ефективності виробництва, формування потенціалу та об'єктивної оцінки діяльності організації. Актуальність дослідження обумовлена особливістю розвитку галузі та сучасними викликами, при яких ефективність використання потенціалу стає важливою оціночною категорією.

Об'єктивне визначення ефективних елементів та складових потенціалу має важливе значення при вирішенні цілого комплексу завдань, пов'язаних з

економічною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Але невирішеним залишаються питання, які параметри виробничого потенціалу необхідно формувати для більш ефективної діяльності підприємств і яку методику потрібно використовувати для його оцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань формування та оцінки потенціалу підприємства присвячені роботи І. Должанського [4], Н. Краснокутської [3], Л. Кушнір, Є. Лапіна [5], О. Олексюка, І. Репіної, О. Решетняка, О. Федоніна [2]. У працях цих вчених розглянуто широкий спектр питань, пов'язаних з формуванням теоретичних засад та понятійного апарату.

Проблемам визначення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств та його потенціалу значну увагу приділяло багато українських вчених, серед яких В. Андрійчук [1], С. Азізов, О. Березін [6], М. Бугуцький, М. Кисіль, В. Липчук, В. Мессель-Веселяк, П. Саблук, О. Шпичак та інші. Основна увага ними була зосереджена на вивченні оцінки ефективності господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичному використанні методики оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства.

Виклад основного матеріалу. Ефективність сільського господарства характеризує виробничі відносини, формою прояву яких є економічні інтереси, що визначають мету виробництва. Ефективність відображає ступінь їх досягнення відповідно до суспільного і індивідуального відтворення.

Більшість вчених підтримує в тій чи іншій мірі трактування В. Г. Андрійчука, що ефективність, як економічна категорія, відображає співвідношення між отриманими результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами [1].

Сільське господарство вирішує дві групи завдань – екзогенне (зовнішнє) і ендогенне, від вирішення яких залежить загальна ефективність сільського господарства. Екзогенне завдання полягає в тому, що сільське господарство повинно виробляти певний обсяг відповідної якості продукції для задоволення потреб суспільства. Ступінь вирішення даного завдання визначає ефективність сільського господарства як виду економічної діяльності на рівні країни, тобто сільське господарство вирішує важливу стратегічну задачу – виробництво сільськогосподарської продукції для забезпечення продовольчої безпеки країни. Вирішення ендогенного завдання пов'язане з тим, що сільське господарство являє собою сукупність товаровиробників, яким необхідні умови для розширеного відтворення, і це завдання вони можуть вирішити на основі виробництва і продажу необхідної сукупності продукції. При цьому економічний механізм господарської діяльності повинен забезпечувати можливість здійснення товаровиробниками розширеного відтворення.

Зростання ефективності слід розглядати як максимальне збільшення коефіцієнта корисної дії при використанні використовуваних у виробництві ресурсів. Ефективність вчених трактують потенціал, як здатність комплексу ресурсів економічної системи виконувати поставлені перед нею завдання. Потенціал, на їхню думку, – це цілісне уявлення про єдність структури і функції об'єкта, вияв їх взаємозв'язку. На цій основі робиться висновок про сукупні можливості колективу виконувати певні завдання – чим далі складалася структура об'єкта і чим більше відповідають одні одним його структурні та функціональні елементи, то вищими будуть його потенціал та ефективність [2, с. 8].

Н. С. Краснокутська розглядає потенціал підприємства як можливості системи ресурсів і компетенцію підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів [3, с. 7]. Ресурсний потенціал трактується Должанським І. В. як величина, що характеризує номінальні потенційні можливості підприємства [4, с. 14]. Є. В. Лапін розглядає потенціал підприємства як сукупні можливості максимально можливого обсягу виробництва матеріальних благ та послуг в умовах, що забезпечують найефективніше використання за часом та продуктивністю економічних ресурсів [5, с. 43].

За сучасними поглядами на побудову потенціалу з елементами ресурсного підходу [3, с. 28] процес формування потенціалу підприємства є одним з напрямків його економічної стратегії, що передбачає створення й організацію системи ресурсів і компетенцій таким чином, щоб результат їхньої взаємодії був чинником у досягненні стратегічних, тактичних і оперативних цілей.

Конкурентна економіка змусила по новому поглянути на сутність даної категорії. Ефективний потенціал став важливою передумовою ринкової стійкості підприємства, включення факторів економічного зростання, зниження витрат, отримання високого прибутку.

Ресурсний потенціал являє собою узагальнюючий показник ресурсозабезпеченості сільського господарства, і його розрахунок полягає у визначенні сумарної оцінки всіх ресурсів. Основні труднощі в побудові такого показника полягає в непорівнянності різних видів ресурсів: земельних, трудових і матеріальних.

Матеріально-речовий зміст потенціалу підприємства передбачає, що в процесі виробництва одночасно беруть участь всі ресурси, і нормальне функціонування організації можливо лише за умови їх взаємозв'язку, пропорційності і співвідносності.

Багато в чому величина потенціалу організації залежить від його структурних складових та виявлення ефективних параметрів. Тому в ринкових умовах господарювання велике значення має комплексна оцінка наявності і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства.

Елементи ресурсного потенціалу, з одного боку, якісно однорідні за функціональною ознакою, так як всі вони представляють собою ресурси, які забезпечують результати виробничої діяльності. З іншого боку, ресурсний потенціал є синтетичним розрахунковим показником, який безпосередньо не можна виміряти. Тому розробка відповідного інструментарію завжди має велике теоретичне і практичне значення. В умовах розвитку ринкових відносин, коли зростає роль економічних методів господарювання, ця проблема стає ще більш актуальною.

У вітчизняній аграрній економіці пропонуються різні методи кількісної оцінки використання ресурсного потенціалу підприємства. Існує багато підходів до оцінки потенціалу підприємства, однак усі вони переважно зводяться до способів оцінки вартості майна як цілісного об'єкту [1-6]. Слід зазначити, що кожен з підходів реалізується за допомогою специфічних методик, які залежать від об'єкту оцінки.

Для прогнозу тенденцій розвитку виробництва сільськогосподарської продукції у майбутньому важливо не лише визначити наявний ресурсний потенціал, але й прослідкувати динаміку рівня його використання.

Для більш детальної та достовірної оцінки ресурсного потенціалу підприємства, на наш погляд, необхідно використовувати матричний метод [7-10]. Матричні моделі являють собою прямокутні таблиці (матриці), елементи яких відображають взаємозв'язки економічних об'єктів і мають певний економічний зміст, значення якого обчислюється за встановленими в теорії матриць правилами. Основою є побудова матричної моделі, що включає в себе групи показників, сформовані, виходячи з економічної сутності потенціалу:

- показники результату, які відображають ефект використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства;
- показники витрат, пов'язаних з використанням ресурсного потенціалу підприємства;
- показники ресурсів, тобто кількісні показники, що відображають джерела формування складових ресурсного потенціалу підприємства (в залежності від елемента ресурсного потенціалу вони можуть бути представлені чисельністю працівників, матеріальними запасами, основними фондами тощо).

Приклад побудови матриці наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.
Матрична модель оцінки ефективності ресурсного потенціалу

Чисельник/ Знаменник	1. Показники результату (Пр)	2. Показники витрат (Пв)	3. Показники ресурсів (Прв)
1. Показники результату (Пр)	1.1. $\frac{\Pi_p}{\Pi_p}$ 1, 000	1.2. Закріпленість витрат за результатами $\frac{\Pi_v}{\Pi_p}$	1.3. Закріпленість ресурсу за результатом (кількість ресурсу на 1 од. результату) $\frac{\Pi_{pv}}{\Pi_p}$
2. Показники витрат (Пв)	2.1. Рентабельність витрат від використання $\frac{\Pi_p}{\Pi_v}$	2.2. $\frac{\Pi_v}{\Pi_v}$ 1, 000	2.3. Закріпленість ресурсу за витратами (кількість ресурсу на 1 од. витрат) $\frac{\Pi_{pv}}{\Pi_v}$

3. Показники ресурсів (Прв)	3.1. Рентабельність ресурсів $\frac{\Pi_p}{\Pi_{ps}}$	3.2. Закріпленість витрат за ресурсами $\frac{\Pi_{\text{в}}}{\Pi_{ps}}$	3.3. $\frac{\Pi_{ps}}{\Pi_{ps}}$ 1, 000
-----------------------------	--	---	---

Основною проблемою застосування матричного методу є вибір вихідних показників і впорядкування їх сукупності. Від того, наскільки правильно зроблений вибір і впорядковані вихідні показники кожної групи, залежать висновки за результатами проведеного аналізу та значення самого узагальнюючого показника ефективності використання потенціалу. Вибір показників залежить, перш за все, від рівня управління та цілей, поставлених перед експертами.

Якщо мета аналізу полягає у визначенні узагальнюючого показника оцінки економічної ефективності конкретного елемента ресурсного потенціалу, то в сукупність вихідних даних слід включити всі основні показники, що характеризують ресурси, що входять до його складу і впливають на результати господарської діяльності, витрати на його використання і його кінцеві елементи [7-9].

За індексами (темпами зростання) відносних показників, які перебувають під діагоналлю матриці, за формулою середньої арифметичної розраховується значення узагальнюючого показника ефективності використання елемента ресурсного потенціалу. Дані показники дозволяють оцінити ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства та його складових. Для того щоб визначити, наскільки ефективно вони були використані, необхідно відслідковувати динаміку їх зміни або користуватися порівняльним методом, зіставляючи їх з показниками конкурентів або/та показниками нормативів, плану минулих років тощо. Потім визначається узагальнюючий інтегральний показник оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства [7].

Ефективність використання виробничого потенціалу повинно ґрунтуватися на результатах аналізу діяльності підприємств. Апробацію матричної методики оцінки ефективності ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства проведемо на прикладі конкретного підприємства – Товариство з обмеженою відповідальністю «СТОВ ім. Б.Хмельницького». Товариство розміщене в Новоград-Волинському районі Житомирської області. «СТОВ ім. Б. Хмельницького» здійснює діяльність з вирощування, переробки, закупки та продажу сільськогосподарської продукції. Господарство знаходиться у сприятливих природно-кліматичних умовах для сільськогосподарського виробництва.

В «СТОВ ім. Б.Хмельницького» представлені найкращі надбання та технології вирощування сільськогосподарської продукції. Продукція реалізується на внутрішньому ринку.

Для проведення системного матричного аналізу необхідна побудова матричних моделей в порівнянні показників за базисний та звітний період, тобто за 2015 та 2014 роки відповідно (адаптовано за [7]).

В якості однієї складової розрахункових показників використано величину валової доданої вартості. Ця вартісна величина показує скільки у процесі виробництва готового продукту, який може бути куплений кінцевим споживачем, додано нової вартості до сировини та матеріалів. Саме куплена, тобто додана вартість, має бути проданою, щоб виробництво мало змогу відновлюватися і розширюватися. В ринковій економіці додана вартість обумовлює конкурентоспроможність продукції.

На підставі вихідних даних розраховуються абсолютна зміна та індекси цільових елементів матриці.

В таблиці 2 наведено узагальнюючі показники, сформовані за допомогою індексів.

В ідеальному випадку індекси, розташовані над головною діагоналлю індексного матриці, повинні бути більше одиниці, що свідчить про зростання ефективності господарювання.

За окремими групами цільових показників розраховується узагальнюючий індекс як середня арифметична з індексів, що входять в кожну групу з окремих цільових елементів.

Таблиця 2.
Матриця індексних значень використання ресурсів «СТОВ ім. Б.Хмельницького» (2015/2014 роки)

Показники	Валовий прибуток (ВП)	Додана вартість (ДВ)	Виручка від діяльності (ВД)	Повна собівартість (СВ)	Матеріальні витрати (МВ)	Витрати на оплату праці (ОП)	Основні фонди (ОФ)	Чисельність персоналу (ЧП)
Індекс	3,4348	1,2535	0,8513	0,7508	1,0816	0,9901	1,0121	0,9167
Валовий прибуток (ВП)	1,0000	Зміна ДВ з 1 грн. валового прибутку	Зміна ВД з 1 грн. валового прибутку	Витратомісткість валового прибутку	Матеріаломісткість валового прибутку	Зарплатомісткість валового прибутку	Фондомісткість валового прибутку	Трудомісткість валового прибутку
3,4348		0,3649	0,2478	0,2186	0,3149	0,2883	0,2947	0,2669
Додана вартість (ДВ)	Рентабельність ДВ	1,0000	Зміна ВД з 1 грн. ДВ	Витрати на 1 грн. ДВ	Матеріаломісткість ДВ	Зарплатомісткість ДВ	Фондомісткість ДВ	Трудомісткість ДВ
1,2535	$N_1=2,7401$		0,6791	0,5990	0,8628	0,7899	0,8074	0,7313
Виручка від діяльності (ВД)	Рентабельність ВД	Питома вага ДВ в ВД	1,0000	Витрати на 1 грн. ВД	Матеріаломісткість ВД	Зарплатомісткість ВД	Фондомісткість ВД	Трудомісткість ВД
0,8513	$N_2=4,0348$	$N_3=1,4725$		0,8820	1,2705	1,1631	1,1889	1,0768
Повна собівартість(СВ)	Рентабельність витрат	Витратовіддача по ДВ	Витратовіддача ВД	1,0000	Співвідношення матеріалів і СВ	Співвідношення зарплати і СВ	Співвідношення фондів і СВ	Співвідношення персоналу і СВ
0,7508	$N_4=4,5746$	$N_5=1,6695$	$N_6=1,1338$		1,4405	1,3187	1,3480	1,2208
Матеріальні витрати (МВ)	Рентабельність матеріалів	Матеріаловіддача по ДВ	Матеріаловіддача ВД	Закріпленість СВ за матеріалами	1,0000	Співвідношення зарплати і матеріалів	Співвідношення фондів і матеріалів	Співвідношення персоналу і матеріалів
1,0816	$N_7=3,1757$	$N_8=1,1590$	$N_9=0,7871$	$N_{10}=0,6942$		0,9154	0,9358	0,8475
Витрати на оплату праці (ОП)	Рентабельність зарплати	Зарплатовіддача по ДВ	Зарплатовіддача по ВД	Закріпленість СВ за зарплатою	Закріпленість матеріалів за зарплатою	1,0000	Співвідношення зарплати і фондів	Співвідношення персоналу і зарплати
0,9901	$N_{10}=3,4690$	$N_{11}=1,2660$	$N_{12}=0,8598$	$N_{20}=0,7583$	$N_{21}=1,0924$		0,9783	0,9258
Основні фонди (ОФ)	Рентабельність фондів	Фондовіддача по ДВ	Фондовіддача по ВД	Закріпленість СВ за фондами	Закріпленість матеріалів за фондами	Закріпленість фондів за зарплатою	1,0000	Співвідношення персоналу та фондів
1,0121	$N_{13}=3,3937$	$N_{14}=1,2385$	$N_{15}=0,8411$	$N_{22}=0,7419$	$N_{23}=1,0686$	$N_{24}=1,0222$		0,9057
Чисельність персоналу (ЧП)	Рентабельність персоналу	Продуктивність по ДВ	Продуктивність по ВД	Витратоозброєність персоналу	Матеріалоозброєність персоналу	Середньорічна оплата персоналу	Фондоозброєність персоналу	1,0000
0,9167	$N_{16}=3,7470$	$N_{17}=1,3675$	$N_{18}=0,9287$	$N_{25}=0,8191$	$N_{26}=1,1799$	$N_{27}=1,0801$	$N_{28}=1,1041$	

■ - показники ефективності;

■ - показники взаємозв'язку витрат і результатів;

■ - показники використання ресурсів.

На підставі розрахованих та представлених в таблиці 2 даних визначаємо такі коефіцієнти:

1. Коефіцієнт взаємозв'язку між результатами господарської діяльності (K_1) - показує, наскільки прибутковою є робота підприємства, і розраховується як усереднене значення показників рентабельності, що містяться в матриці

$$K_1 = \frac{(N_1 + N_2 + N_3)}{3} = 2,7491 \quad (1)$$

2. Коефіцієнт перетворення ресурсів і витрат в кінцеві результати (K_2) – показує середній рівень витрат на виробництво продукції.

$$K_2 = \frac{(N_4 + N_5 + N_6 + \dots + N_{18})}{15} = 1,9741 \quad (2)$$

3. Коефіцієнт взаємозв'язку витрат і ресурсів (K_3) - показує співвідношення між різними елементами витрат на виробництво продукції.

$$K_3 = \frac{(N_{19} + N_{20} + N_{21} + \dots + N_{28})}{10} = 0,9561 \quad (3)$$

4. Інтегральна оцінка показників матриці:

4.1. Коефіцієнт ефективності (K_e) – це усереднений показник ефективності роботи підприємства, оснований на блоковій оцінці коефіцієнтів матриці.

$$K_e = \frac{(K_1 + K_2 + K_3)}{3} = 1,8931 \quad (4)$$

4.2. Коефіцієнт інтенсивності (K_i) – це усереднений показник інтенсивності роботи підприємства, заснований на блоковій оцінці коефіцієнтів матриці.

$$K_i = \frac{(K_1 + K_2)}{2} = 2,3616 \quad (5)$$

Таким чином, в звітному періоді порівняно з базовим спостерігається поліпшення забезпеченості роботи підприємства матеріальними та трудовими ресурсами, проте ефективність використання ресурсного потенціалу, тобто віддача його елементів значно знизилася. Але отримана від господарської діяльності сума прибутку дозволить підприємству здійснювати процес розширеного відтворення, проводити довгострокові вкладення в основні засоби.

Виявлені тенденції дозволяють зробити висновок, що «СТОВ ім. Б.Хмельницького» має досить великий потенціал, який необхідно розкрити і надалі, та ефективно використовувати. Потенціал «СТОВ ім. Б.Хмельницького» розрахований на виробництво більшого обсягу продукції, ніж на сучасному етапі. Виконання цієї умови при забезпеченні відповідного рівня якості, стане ключем до розв'язання існуючих на підприємстві проблем і спричинить значне покращення всіх техніко-економічних показників його діяльності, в тому числі і ефективності використання ресурсного потенціалу.

Висновки. Використання матричних методів показує, що не дивлячись на досить складні і трудомісні підготовки розрахунки вони себе виправдовують. Проведення за допомогою цієї моделі аналізу ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства, дозволяє виявити внутрішньовиробничі резерви його використання. Основним недоліком запропонованої моделі є те, що в ній використовуються інформація по діях, що вже відбулися. Але оперативна оцінка показників дозволить вчасно реагувати на зміни та корегувати прийняття господарських та управлінських рішень.

Література.

1. Андричук В. Г. Эффективность использования производственного потенциала в сельском хозяйстве / В. Г. Андричук. – К.: Изд-во "Экономика", 1983. – 280 с.
2. Федонін О. С. Потенціал підприємства : формування та оцінка: навчальний посібник / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2003. – 316 с.
3. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка / Н. С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
4. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства: навчальний посібник / [І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих, І. М. Герасименко, В. М. Рашупкіна]. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
5. Лапин Е. В. Оценка экономического потенциала предприятия: монография / Е. В. Лапин. – Сумы: ИТД "Университетская книга", 2004. – 360 с.
6. Березін О. В. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку / О. В. Березін, О. Д. Плотник. – Полтава: Інтер Графіка, 2012. – 221 с.
7. Трыкалов С. П. Моделирование производственных процессов в условиях рыночных отношений / С. П. Трыкалов. – СПб.: Альфа, 1997. – 514 с.
8. Плотницька С. І. Ресурсний потенціал підприємства як фактор побудови ефективної стратегії конкурентоспроможності / [Електронний ресурс] / С. І. Плотницька // Ефективна економіка: Електронне наукове фахове видання. – 2015. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
9. Тредіт В. Є. Методика оцінки величини ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. / [Електронний ресурс] / В. Є. Тредіт // Ефективна економіка: Електронне наукове фахове видання. – 2015. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
10. Алексєєв С. Б. Визначення поняття "ресурсний потенціал підприємства" / С. Б. Алексєєв, Є. І. Жебокритський // *Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво*. - 2014. - № 2. - С. 53-56.

References.

1. Andriychuk, V. G. (1983), *Effektivnost' ispol'zovaniya proizvodstvennogo potentsiala v sel'skom hozjajstve* [Efficiency of use of industrial potential in agriculture], Izdatel'stvo "Jekonomika", Kiev, Ukraina.
2. Fedonin, O. S. Riepina, I. M. and Oleksiuk, O. I (2003), *Potentsial pidpriemstva: formuvannya ta otsinka* [Enterprise Potential: Formation and Evaluation], KNEU, Kyiv, Ukraina
3. Krasnokuts'ka, N. S. (2005), *Potentsial pidpriemstva: formuvannya ta otsinka* [Enterprise Potential: Formation and Evaluation], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraina.
4. Dolzhans'kyj, I. Z. Zahorna, T. O. Udalykh, O. O. Herasymenko, I. M. and Raschupkina, V. M. (2006), *Upravlinnia potentsialom pidpriemstva* [Enterprise Potential Management], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraina.
5. Lapin, E. V. (2004), *Ocenka jekonomicheskogo potentsiala predpriyatija* [Assessment of the economic potential of the enterprise], ITD "Universitetskaja kniga", Sumy, Ukraina.
6. Berezin, O. V. and Plotnyk, O. V. (2012) *Ekonomichnyj potentsial ahrarnykh pidpriemstv: mekhanizmy formuvannya ta rozvytku* [Economic potential of agrarian enterprises: mechanisms of formation and development], Inter Hrafika, Poltava, Ukraina.
7. Trykalov, S. P. (1997), *Modelirovanie proizvodstvennyh processov v uslovijah rynochnyh otnoshenij* [Modeling of production processes in conditions of market relations], Al'fa, Sant-Peterburg, Rossija.
8. Plotnyts'ka, S. I. (2015), "Resource potential of the company as a factor in building an effective competitiveness strategy", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 15 Aug 2015).
9. Tredit, V. Ye. (2015), "Methodology for estimating the value of the resource potential of agricultural enterprises", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 25 Sep 2015).
10. Aliksieiev, S. B. (2014), "Definition of the concept "resource potential of the enterprise", *Derzhava ta rehiony, Serii Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, vol. 2, pp. 53-56.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"